

Ольга ЛЕБІДЬ,*orcid.org/0000-0001-6861-105X**докторка педагогічних наук, доцентка,
професорка кафедри інноваційних технологій з педагогіки,
психології та соціальної роботи
Університету імені Альфреда Нобеля
(Дніпро, Україна) swan_ov@ukr.net***Наталія ВОЛКОВА,***orcid.org/0000-0003-1258-7251**докторка педагогічних наук, професорка,
завідувачка кафедри інноваційних технологій з педагогіки,
психології та соціальної роботи
Університету імені Альфреда Нобеля
(Дніпро, Україна) npvolkova@yahoo.com*

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПСИХОЛОГІЧНОМУ КОНСУЛЬТУВАННІ

У статті розкривається проблема підготовки майбутніх практичних психологів до застосування інформаційних технологій у психологічному консультуванні. Метою статті є розкриття особливостей професійної підготовки майбутніх практичних психологів до застосування інформаційних технологій у психологічному консультуванні й досвіду реалізації цього процесу у ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля». Охарактеризовано дефініції понять «інформатизація суспільства», «психологічне консультування», «online-консультування», «інформаційні технології», «інформаційні технології у психології». Розкрито зміст освітньо-професійної програми «Консультування та корекційно-розвивальна робота» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія», яку розроблено викладачами кафедри інноваційних технологій із педагогіки, психології та соціальної роботи ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля». Зазначено, що ця освітньо-професійна програма враховує положення щодо важливості застосування інформаційних технологій у різних напрямках професійної діяльності практичного психолога, зокрема в психологічному консультуванні. Сконцентровано увагу на ролі навчальної дисципліни «Основи психологічного консультування» в підготовці майбутніх практичних психологів до застосування інформаційних технологій у психологічному консультуванні. Розкрито зміст та особливості викладання змістового модулю «Особливості використання інформаційних технологій під час психологічного консультування» навчальної дисципліни «Основи психологічного консультування». Сформульовано висновки до теми дослідження, визначено перспективи подальших пошуків щодо детального вивчення особливостей підготовки майбутніх практичних психологів до застосування інформаційних технологій у різних напрямках професійної діяльності (психодіагностика, психокорекція, психотерапія, соціально-психологічна реабілітація, просвітницько-пропагандистська робота).

Ключові слова: практичний психолог, інформаційні технології, психодіагностика, професійна діяльність практичного психолога, online-консультування.

Olha LEBID,*orcid.org/0000-0001-6861-105X**Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Innovative Technologies on Pedagogics, Psychology and Social work,
Alfred Nobel University
(Dnipro, Ukraine) swan_ov@ukr.net***Nataliia VOLKOVA,***orcid.org/0000-0003-1258-7251**Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Innovative Technologies on Pedagogics, Psychology and Social Work
Alfred Nobel University
(Dnipro, Ukraine) npvolkova@yahoo.com*

THE PROBLEM OF TRAINING FUTURE PRACTICAL PSYCHOLOGISTS FOR THE APPLICATION OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN PSYCHOLOGICAL COUNSELING

The article reveals the problem of training future practical psychologists for the application of information technology in psychological counseling. The purpose of the article is to reveal the features of professional training of future practical psychologists for the application of information technology in psychological counseling and the experience of this process in the university Alfred Nobel University. The definitions of the concepts «informatization of society», «psychological counseling», «online counseling», «information technology», «information technology in psychology» are characterized. The content of the educational-professional program «Counseling and correctional and developmental work» of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 053 «Psychology», developed by teachers of the Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work, Alfred Nobel University. It is noted that this educational and professional program takes into account the provisions on the importance of the use of information technology in various areas of professional activity of a practical psychologist, in particular in psychological counseling. Attention is focused on the role of the discipline «Fundamentals of psychological counseling» in the preparation of future practical psychologists for the use of information technology in psychological counseling. The content and features of teaching the content module «Features of the use of information technology in psychological counseling» of the discipline «Fundamentals of psychological counseling» are revealed. Conclusions on the research topic are formulated, prospects of further research on detailed study of features of preparation of future practical psychologists for application of information technologies in various directions of professional activity (psychodiagnostics, psychocorrection, psychotherapy, social and psychological rehabilitation, educational and propagandistic work) are defined.

Key words: practical psychologist, information technologies, psychodiagnostics, professional activity of a practical psychologist, online counseling.

Постановка проблеми. Соціально-економічний і науково-технічний прогрес, особливо зростання обсягу інформації, спричинили перехід від комп'ютеризації суспільства до його інформатизації. Процес інформатизації суспільства зумовлений різким зростанням ролі і значення інформації та «спроможний гарантувати умови створення і швидкого поширення нових знань, які нині перетворюються на головну рушійну силу економічного й соціального розвитку» (Марчук, 2021: 38).

Процес інформатизації суспільства змінює традиційні погляди на перелік компетентностей майбутніх фахівців. Оволодіння комплексом знань і навичок роботи на комп'ютері потрібно під час улаштування практично на будь-яку посаду. Це ж стосується і професії «практичний психолог». Тому в сучасних умовах у психологів повинні бути сформовані наступні компетентності: володіння основними методами отримання, зберігання, переробки інформації, навичками роботи з комп'ютером як засобом управління інформацією; «володіння технологіями доступу до локальних і глобальних мережевих інформаційних ресурсів; усвідомлення тенденцій розвитку сучасних інформаційних технологій і можливості їх застосування у психологічній практиці» (Шафрін, 2014).

Щодо важливості підготовки майбутніх практичних психологів до застосування інформаційних технологій необхідно зазначити, що у Стандарті вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» (Стандарт ..., 2019) звертається увага на такі компетентності бакалавра з

психології: навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК3); здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати й узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (СК4); здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (СК5). Означені компетентності розкривають необхідність підготовки майбутніх практичних психологів до застосування інформаційних технологій.

Аналіз досліджень. Проблема професійної підготовки майбутніх практичних психологів протягом останніх років знайшла відображення у низці досліджень українських (І. Литвиненко (Литвиненко, 2016), О. Затворнюк та О. Матвієнко (Затворнюк, Матвієнко, 2014), В. Синишина (Синишина, 2019) та ін.) та зарубіжних науковців (С. Алі, В. Лю, А. Махмуд, Дж. Аргуелло (Ali, Liu, Mahmood, Arguello, 2008), В. Пачалян (Pachalian, 2008) та ін.), які розглядають різноманітні її аспекти. Дослідники відокремлюють широкий спектр проблемних питань, пов'язаних із підготовкою практичних психологів.

Так, особливості професійного розвитку майбутнього психолога досліджувала П. Казар'ян (Казар'ян, 2016). Формування готовності психолога-практика до консультативної взаємодії стало предметом досліджень Я. Чаплак (Чаплак, 2011). Методологічні засади професійного становлення майбутніх практичних психологів стали предметом дослідження І. Ендеберя та І. Новік (Ендеберя, Новік, 2017). Н. Байбекова (Байбекова, 2015) акцентувала увагу на необхідності підго-

товки майбутніх психологів до консультативної діяльності. Особливої уваги заслуговують наукові нароби В. Синишиної (Синишина, 2019), яка переймається питаннями методології та методики підготовки майбутніх практичних психологів.

Ю. Вінтюк (Вінтюк, 2017), А. Соболю (Соболю, 2016), Т. Удалова (Удалова, 18), О. Черепехіна (Черепехіна, 2011) здійснюють комплексні дослідження, присвячені впровадженню інформаційно-комп'ютерних технологій у процес професійної підготовки майбутніх практичних психологів. Дослідники підкреслюють, що використання інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх практичних психологів дозволяє досягти інтенсифікації усіх ланок навчально-виховного процесу, оптимізації методів навчання; створює передумови для постановки та розв'язання нових дидактичних завдань, які не можливо вирішити традиційним шляхом.

Особливості використання новітніх інформаційних технологій у психологічному консультуванні досліджує О. Виноградова (Виноградова, 2015). Науковець стверджує, що важливим аспектом професійної діяльності практичних психологів є дистанційна психологічна допомога через різні засоби на основі текстової комунікації, які називаються психотерапією онлайн, інтернет консультуванням, кібертерапією (Виноградова, 2015: 16). Специфічні особливості, переваги й недоліки психологічного Інтернет-консультування, зміст і методи практики надання дистанційної психологічної допомоги, перспективи подальшого розвитку та вдосконалення психологічного Інтернет-консультування розкрито в працях В. Мицько (Мицько, 2011).

Незважаючи на численність досліджень, на наш погляд, це питання протягом останнього десятиріччя залишається одним із пріоритетних, тому потребує подальшого вивчення й аналізу особливостей підготовки майбутніх практичних психологів до застосування інформаційних технологій у психологічному консультуванні.

Мета статті – розкрити особливості професійної підготовки майбутніх практичних психологів до застосування інформаційних технологій у психологічному консультуванні та досвід реалізації цього процесу у ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля».

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової літератури та власний досвід дозволяє стверджувати, що інформаційні технології активно застосовуються в різних напрямках професійної діяльності практичного психолога: психодіагностиці, психологічному консультуванні, психокорекції,

психотерапії, соціально-психологічній реабілітації, просвітницько-пропагандистській роботі тощо. З огляду на це положення, в закладах вищої освіти України нині затребувані ті освітньо-професійні програми спеціальності 053 «Психологія», на яких вивчається інформатика та інформаційні технології.

Беручи до уваги цей аспект, на базі ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» кафедрою інноваційних технологій із педагогіки, психології та соціальної роботи розроблено освітньо-професійну програму «Консультування та корекційно-розвивальна робота» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія». Означена освітньо-професійна програма акредитована Центральним агентством з оцінювання та акредитації ZEvA (Німеччина). Колектив кафедри при розробці освітньо-професійної програми «Консультування та корекційно-розвивальна робота» враховував сучасні вимоги суспільства, держави та стейкхолдерів щодо особистості конкурентоспроможного практичного психолога. Тому компетентності, які стосуються використання сучасних інформаційних технологій в професійній діяльності майбутніх фахівців означеного профілю, було враховано.

У першу чергу, для підготовки майбутніх практичних психологів до застосування інформаційних технологій в університеті створені необхідні умови. Так, матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу (навчальні приміщення, спеціалізовані кабінети, комп'ютерні класи, мультимедійне обладнання тощо) відповідає вимогам до проведення лекційних і практичних занять, у тому числі в дистанційному режимі.

Викладачі активно використовують технічні й наочні засоби навчання, мультимедійне обладнання, освітній контент Google Classroom, Zoom та ACU Університет, сучасні прикладні програми Excel, SPSS, Statistica. В приміщеннях університету є точки бездротового доступу до мережі Інтернет, необмежений доступ до мережі Інтернет, комп'ютерні класи.

Щодо освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Консультування та корекційно-розвивальна робота» зазначимо, що в циклі загальної підготовки є наступні навчальні дисципліни:

«Інформаційні технології у сучасному соціумі» (3 кредити). Метою цього курсу є формування в майбутніх фахівців сучасного рівня інформаційної та комп'ютерної культури, набуття практичних навичок роботи на сучасній комп'ютерній техніці й використання сучасних інформаційних технологій для вирішення різноманітних завдань у практичній діяльності за фахом;

«Інформатика та математичні методи в психології» (4 кредити). Цей курс передбачає вивчення наступних тем: математичні методи і психологічні дослідження, вимірювання в психологічних дослідженнях, використання математичного апарату для досягнення цілей психологічного дослідження, перевірка статистичних гіпотез, міри відмінності, спеціалізоване програмне забезпечення в психології тощо.

Вивчення вищезазначених навчальних дисциплін забезпечує формування в майбутніх практичних психологів розуміння наукових засад організації, модернізації і впровадження новітніх інформаційних технологій в професійну діяльність психолога.

Також у рамках освітньо-професійної програми «Консультування та корекційно-розвивальна робота» майбутні практичні психологи вивчають багато навчальних дисциплін циклу професійної підготовки, які варіюються і доповнюються залежно від кваліфікації. Наприклад, «Експериментальна психологія», «Психодіагностика. Практикум із загальної психології», «Соціальна психологія», «Педагогіка і педагогічна психологія», «Психологія управління і організаційна психологія», «Юридична психологія з методикою проведення експертизи», «Клінічна психологія», «Основи психологічного консультування» тощо. Викладання цих дисциплін відбувається за допомогою унікального поєднання знань у галузі комп'ютерних технологій, комп'ютерної психодіагностики, мультимедіа, комп'ютерного моделювання в психології, комп'ютерних програм, які забезпечують розвиток окремих психічних процесів, математичних обчислювань у психологічних дослідженнях, комп'ютерної обробки даних у психологічному дослідженні, технічних можливостей пакету Excel для обробки даних психологічного дослідження, медіапсихології і дистанційної психологічної підтримки, що дозволяє студентам стати затребуваними фахівцями на ринку праці в Україні та за кордоном.

Зазначимо, що у професійній діяльності практичного психолога важливим є використання також ресурсів глобальної мережі Інтернет. Вони надають практичному психологу «можливість не тільки знаходити потрібну професійну інформацію, вести переписку з колегами, обмінюватися власним досвідом на тематичних форумах, брати участь в обговоренні опублікованих матеріалів, брати участь в Інтернет-конференціях, вебінарах, об'єднуватися у віртуальних професійних мережах» (Хміль, Крещу, 2021), а й організовувати опо-

середковане психологічне online-консультування. Особливо гостро це питання розглядається в умовах пандемії.

З огляду на вищезазначене, в контексті дослідження акцентуємо увагу на психологічному консультуванні в роботі практичного психолога й роль інформаційних технологій у цьому процесі.

Психологічне консультування – форма надання практичної психологічної допомоги у вигляді порад і рекомендацій на базі попереднього вивчення проблем, що турбують клієнтів, а також вивчення самих клієнтів та їх взаємовідносин з оточуючими людьми (Кочюнас, 1999); процес продуктивної взаємодії, спрямований на надання допомоги психічно здоровій особистості (Афанасьєва, 2014), орієнтований на навчання й особистісне зростання останнього, під час якого консультант за допомогою адекватних методів і засобів прагне допомогти людині дізнатися більше про саму себе, навчитися пов'язувати ці знання зі своїми цілями, щоб досягти більш повного і гармонічного буття (Оліфіровіч, 2005). Отже, основною метою психологічного консультування є психологічна допомога, тобто «розмова практичного психолога з метою надання людині допомоги у вирішенні її проблем і налагодженні міжособистісних стосунків з оточуючими» (Цимбалюк, 2005: 17).

Пропонуємо визначити специфічні особливості й доречність психологічного консультування за допомогою інформаційних технологій, а саме: передбачає можливість виходу онлайн в умовлений час із консультантом, не витрачаючи час на переміщення, дорожні пробки тощо; допомагає зняти бар'єри в спілкуванні, особливо для тих, хто соромиться звертатися до психолога та розповідати про свої проблеми; надає можливість підвищити рівень конфіденційності, анонімності, незалежності; передбачає отримання доступу до психологічної допомоги в швидкий та зручний спосіб; підтримує відчуття безпечної і знайомої обстановки, мінімізує витрату часу на підготовку до зустрічі, доречне у випадках недостатнього спілкування в реальних контактах; підвищує можливість реалізації якостей особистості, програвання ролей, переживання емоцій, з тих чи інших причин фрустрованих в реальному житті (Назаренко, 2021).

Цікавою є точка зору О. Виноградної, яка визначає важливість online-консультування. На думку вченого, це зумовлено тим, що існує категорія людей, для яких психологічна допомога практично недоступна через нездатність само-

стійно рухатись (інваліди), через проживання в сільській місцевості, ізоляцію (особи, позбавлені волі) або тому, що вони прив'язані до дому внаслідок хвороби або старості. Крім того, існують категорії людей, що перебувають у кризовому стані, які не готові піти на консультацію в силу специфіки їхнього характеру або хвороби (ВІЧ-інфіковані або наркомани), страху порушення конфіденційності (сексуальні розлади, сімейне насильство) (Виноградна, 2015: 16). Доповнимо цей перелік категорією людей, які потребують психологічної допомоги та підтримки, але не можуть вийти з домівки у зв'язку з пандемією коронавірусної інфекції.

Означені положення враховано при викладанні майбутнім практичним психологам навчальної дисципліни «Основи психологічного консультування». До змісту означеного освітнього компоненту додано змістовий модуль «Особливості використання інформаційних технологій під час психологічного консультування». В рамках цього модулю майбутні практичні психологи вивчають наступні теми:

- використання психологами інформаційно-комунікаційних технологій у спілкуванні з клієнтами (особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій задля спілкування з різними категоріями клієнтів; ідентифікація причин недостатньої ефективності використовуваних інформаційно-комунікаційних технологій тощо);
- особливості online-консультування (специфічні особливості online-консультування; інструменти для проведення психологічних консультацій (консультації телефоном (соціальні мережі), консультації через e-mail, Skype, Zoom); переваги онлайн-консультування тощо).

Вивчення означених тем сприяє «озброєнню» майбутніх практичних психологів «засобами діагностики й відстеження психоемоційного стану, психосоматичних реакцій, невербальних проявів клієнта онлайн» (Мицько, 2011:).

Під час вивчення змістового модулю «Особливості використання інформаційних технологій під час психологічного консультування» студенти мали можливість практикуватись у проведенні наступних форм організації online-консультування: індивідуальне та групове online-консультування з використанням доступних платформ із можливостями відеозв'язку (Viber, Skype, Zoom); групові консультації у текстовому форматі для окремих цільових груп в онлайн-групах (закриті Facebook-групи, Viber-групи) однокласників, друзів, знайомих; індивідуальне online-консультування з використанням вищезгаданих доступних платформ із можливостями відеозв'язку або в форматі телефонного спілкування та листування. Орієнтовна тематика означених консультацій: «Як розмовляти з друзями та родичами про коронавірус?», «Яким чином цікаво організувати власне дозвілля під час карантину?», «Як утримати емоційну рівновагу під час карантинних обмежень?» тощо.

Висновки. Отже можна зробити висновок, що ефективне проведення психологічного консультування практичним психологом нині неможливе без використання сучасних інформаційних технологій, адже їхній швидкий розвиток впливає на стиль професійної діяльності та конкурентоспроможність фахівця, вможливує використання різних альтернативних комунікативних каналів, сприяє доступності кожної людини до отримання психологічної допомоги.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів цієї проблеми. З постійним розвитком інформаційних технологій актуальним залишається більш глибоке вивчення особливостей підготовки майбутніх практичних психологів до застосування інформаційних технологій у різних напрямках професійної діяльності (психодіагностика, психокорекція, психотерапія, соціально-психологічна реабілітація, просвітницько-пропагандистська робота), які нами вважаються перспективним напрямом подальших наукових розробок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьєва Н. Є. Підходи до визначення психологічного консультування у сучасній психології. *Проблеми екстремальної та кризової психології*, 2014. Вип. 16. С. 3–10.
2. Байбекова Н. Р. Аналіз стану підготовки майбутніх психологів до консультативної діяльності. *Науковий огляд*, 2015. № 12. Т. 2.
3. Виноградна О. В. Особливості використання новітніх інформаційних технологій в психологічному консультуванні. *Психологічний часопис*, 2015. № 2 (2). С. 16–23.
4. Вінтюк Ю. В. Впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій у процес професійної підготовки майбутніх фахових психологів. *Молодий вчений*, 2017. № 12 (52). С. 358–362.
5. Ендеберя І. В., Новік І. І. Методологічний аналіз проблеми професійного становлення майбутніх практичних психологів. *Молодий вчений*. 2017, № 10.1 (50.1), С. 69–72.
6. Казар'ян П. Професійний розвиток майбутнього психолога. *Актуальні проблеми психології*, 2016. Т. 7. Вип. 42. С. 10–17.
7. Кочюнас Р. Основы психологического консультирования. М. : Академический проект, 1999. 240 с.

8. Литвиненко І. Проблема професійної підготовки практикуючих психологів у сучасних соціальних умовах. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки*, 2016. № 1 (16). С. 118–126.
9. Марчук Л. П. Сучасна інформатизація суспільства та її вплив на інноваційні процеси. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*, 2012. Вип. 1. С. 37–44.
10. Матвієнко О. В., Затворнюк О. М. Професійна підготовка майбутніх психологів як психолого-педагогічна проблема. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, 2014. Вип. 1. Т. 1. С. 215–220.
11. Мицько В. М. Специфіка дистанційного психологічного консультування в мережі Інтернет. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, 2011. № 1. С. 68–80.
12. Назаренко Н. М. Онлайн-консультування як сучасний спосіб надання психологічної допомоги трудовим мігрантам. Соціально-психологічні технології розвитку особистості. Херсон : ФОП Вишемирський В. С., 2021. С. 280–284.
13. Олифірович Н. И. Индивидуальное психологическое консультирование: теория и практика. Мн.: Тесей, 2005. 264 с.
14. Романишина О. Я. Огляд інформаційних технологій та засобів їх реалізації у вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Педагогіка, соціальна робота*, 2013. Вип. 29. С. 179–183.
15. Синишина В. В. Особливості професійної підготовки майбутніх практичних психологів у контексті сучасних вимог. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2019. № 63. Т. 1. С. 65–69.
16. Соболев А. Постановка проблеми підготовки майбутніх психологів до застосування інформаційно-консультативного середовища у професійній діяльності. *Теорія і практика управління соціальними системами*, 2016. № 2. С. 158–167.
17. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія». Міністерства освіти і науки України. 2019. 15 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/053psikhologiyabakalavr.pdf>
18. Удалова Т. Ю. Подготовка психологов к профессиональной деятельности с использованием информационных технологий. *Психопедагогика в правоохранительных органах*, 2006. № 3 (27). С. 138–140.
19. Хміль Н. А., Крещу Л. А. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності соціального педагога. *Сборник научных трудов SWorld*, 2012. Том 12. № 1. С. 68–70.
20. Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: навч. посіб. К. : Професіонал, 2005. 656 с.
21. Чаплак Я. Формування готовності психолога-практика до консультативної взаємодії. *Проблеми екстремальної та кризової психології*, 2011. Вип. 10. С. 283–294.
22. Черепехіна О. А. Інформаційні технології забезпечення професійної підготовки майбутніх психологів-професіоналів. *Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*, 2011. Вип. 6. URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp6/cherepehina.pdf
23. Шафрин Ю. А. Информационные технологии. М. : Наука, 2014. 516 с.
24. Ali S.R., Liu W.M., Mahmood A., Arguello J. Social Justice and Applied Psychology: Practical Ideas for Training the Next Generation of Psychologists. *Journal for Social Action in Counseling and Psychology*. 2008. Vol. 1, No. 2.
25. Pachalian V. E. The Practical Psychologist as Educational Resul. *Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences*, 2008. № 4. pp. 561–571.

REFERENCES

1. Afanasieva, N. Ye. (2014). Pidkhody do vyznachennia psykholohichnoho konsultuvannia u suchasni psykhologii [Approaches to the definition of psychological counseling in modern psychology]. *Problems of extreme and crisis psychology*, issue 16, pp. 3–10 [in Ukrainian].
2. Baibekova, N. R. (2015). Analiz stanu pidhotovky maibutnikh psykholohiv do konsultatyvnoi diialnosti [Analysis of the state of preparation of future psychologists for counseling]. *Scientific review*, No. 12, vol. 2 [in Ukrainian].
3. Vynogradna, O. V. (2015). Osoblyvosti vykorystannia novitnikh informatsiinykh tekhnolohii v psykholohichnomu konsultuvanni [Features of the use of the latest information technologies in psychological counseling]. *Psychological Journal*, No. 2 (2), pp. 16–23 [in Ukrainian].
4. Vintiuk, Yu. V. (2017). Vprovadzhenia informatsiino-kompiuternykh tekhnolohii u protses profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhovykh psykholohiv [Introduction of information and computer technologies in the process of professional training of future professional psychologists]. *Young scientist*, No 12 (52). pp. 358–362 [in Ukrainian].
5. Endeberia, I. V. & Novik, I. I. (2017). Metodolohichniy analiz problem profesiinoho stanovlennia maibutnikh praktychnykh psykholohiv [Methodological analysis of the problem of professional development of future practical psychologists]. *Young scientist*, No. 10.1 (50.1), pp. 69–72 [in Ukrainian].
6. Kazarian, P. (2016). Profesiyniy rozvytok maibutnoho psykholoha [Professional development of the future psychologist]. *Current problems of psychology*, vol. 7, issue. 42, pp. 10–17 [in Ukrainian].
7. Kochiunas, R. (1999). Osnovy psikhologicheskogo konsultirovaniia [Psychological Counseling Basics]. Moskva, Akademicheskii proekt, 240 p. [in Russian].
8. Lytvynenko, I. (2016). Problema profesiinoi pidhotovky praktykuiuchykh psykholohiv u suchasnykh sotsialnykh umovakh [The problem of professional training of practicing psychologists in modern social conditions]. *Scientific Bulletin of the Nikolaev National University named after V. O. Sukhomlinsky. Psychological sciences*, No. 1 (16). pp. 118–126 [in Ukrainian].

9. Marchuk, L. P. (2012). Suchasna informatyzatsiia suspilstva ta ii vplyv na innovatsiini protsesy [Modern informatization of society and its impact on innovation processes]. *Bulletin of Agrarian Science of the Black Sea Region*, issue 1, pp. 37–44 [in Ukrainian].
10. Matvienko, O. V. & Zatvorniuk, O. M. (2014). Profesiina pidhotovka maibutnikh psykholohiv yak psykholoho-pedahohichna problema [Professional training of future psychologists as a psychological and pedagogical problem]. *Scientific Bulletin of Kherson State University*, issue 1, vol. 1, pp. 215–220 [in Ukrainian].
11. Mytsko, V. M. (2011). Spetsyfika dystantsiinoho psykholohichnoho konsultuvannia v merezhi Internet [Specifics of remote psychological counseling on the Internet]. *Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs*, No. 1, pp. 68–80 [in Ukrainian].
12. Nazarenko, N. M. (2021). Onlain-konsultuvannia yak suchasnyi sposib nadannia psykholohichnoi dopomohy trudovym mihrantam [Online counseling as a modern way of providing psychological assistance to migrant workers]. *Socio-psychological technologies of personality development*. Kherson, FOP Vyshemyrskyi V. S., pp. 280–284 [in Ukrainian].
13. Olifirovich, N. I. (2005). Individualnoe psikhologicheskoe konsultirovanie: teoriia i praktika [Individual psychological counseling: theory and practice]. Minsk, Tesei, 264 p. [in Russian].
14. Romanyshyna, O. Ya. (2013). Ohliad informatsiinykh tekhnolohii ta zasobiv ikh realizatsii u vyshcheykh navchalnykh zakladakh [Review of information technologies and means of their implementation in higher educational institutions]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Pedagogy, social work*, issue. 29, pp. 179–183 [in Ukrainian].
15. Synyshyna, V. V. (2019). Osoblyvosti profesiinoy pidhotovky maibutnikh praktychnykh psykholohiv u konteksti suchasnykh vymoh [Features of professional training of future practical psychologists in the context of modern requirements]. *Pedagogy of formation of creative personality in higher and general education schools*, No. 63, vol. 1, pp. 65–69 [in Ukrainian].
16. Sobol, A. (2016). Postanovka problemy pidhotovky maibutnikh psykholohiv do zastosuvannia informatsiino-konsultatyvnoho seredovyshcha u profesiinii dialnosti [Statement of the problem of preparation of future psychologists for the use of information and counseling environment in professional activities]. *Theory and practice of social systems management*, No. 2, pp. 158–167 [in Ukrainian].
17. Standart vyshchoi osvity Ukrainy iz haluzi znan 05 Sotsialni ta povedinkovi nauky, spetsialnosti 053 «Psykholohiia» [Standard of higher education of Ukraine in the field of knowledge 05 Social and behavioral sciences, specialty 053 «Psychology»]. Ministry of Education and Science of Ukraine, 2019, 15 p. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/053psikhologiyabakalavr.pdf> [in Ukrainian].
18. Udalova, T. Yu. (2006). Podgotovka psikhologov k professionalnoi deiatlnosti s ispolzovaniem informatsiinykh tekhnolohii [Preparing psychologists for professional activities using information technology]. *Psychopedagogy in law enforcement*, No. 3 (27), pp. 138–140 [in Russian].
19. Khmil, N. A. & Krets, L. A. (2012). Rol informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti sotsialnoho pedahoha [The role of information and communication technologies in the professional activity of a social pedagogue]. *Collection of scientific papers SWorld*, vol 12, No. 1, pp 68–70 [in Ukrainian].
20. Tsymbaliuk, I. M. (2005). Psykholohichne konsultuvannia ta korektsiia. Modulno-reitynhovy kurs [Psychological counseling and correction. Modular rating course]. Kyiv, Profesional, 656 p. [in Ukrainian].
21. Chaplak, Ya. (2011). Formuvannia hotovnosti psykholoha-praktyka do konsultativnoi vzaiemodii [Formation of readiness of the psychologist-practitioner for consultative interaction]. *Problems of extreme and crisis psychology*, issue. 10, pp. 283–294 [in Ukrainian].
22. Cherepiekhina, O. A. (2011). Informatsiini tekhnolohii zabezpechennia profesiinoy pidhotovky maibutnikh psykholohiv-profesionaliv [Information technologies to provide professional training for future professional psychologists]. *Electronic collection of scientific works of the Zaporizhzhia Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education*, Issue 6. URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp6/cherepekhina.pdf [in Ukrainian].
23. Shafrin, Yu. A. (2014). Informatsionnye tekhnologii [Information Technology]. Moskva, Nauka, 516 p. [in Russian].
24. Ali S. R., Liu W. M., Mahmood A., Arguello J. (2008). Social Justice and Applied Psychology: Practical Ideas for Training the Next Generation of Psychologists. *Journal for Social Action in Counseling and Psychology*. 2008. Vol. 1, No. 2.
25. Pachalian V. E. (2008). The Practical Psychologist as Educational Resul. *Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences*, № 4. pp. 561–571.